

METODICKÝ POKYN

odboru environmentálních rizik Ministerstva životního prostředí pro zpracování zprávy o posouzení bezpečnostní zprávy podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Čl. 1

Úvod

Ministerstvo životního prostředí doporučuje tímto metodickým pokynem způsob zpracování zprávy o posouzení bezpečnostní zprávy. Povinnost posoudit bezpečnostní zprávu nejméně každých 5 let od jejího schválení a zpracovat o tomto posouzení zprávu vyplývá ze zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií), dále jen „zákon“.

Tento metodický pokyn je určen správním úřadům, protože se jedná o dokument schvalovaný ve správním řízení, ale má pomoci také provozovatelům - právnickým a podnikajícím fyzickým osobám, a kontrolním orgánům, které budou provádět inspekce podle zákona.

Metodický pokyn uvádí způsob posouzení bezpečnostní zprávy (dále jen „BZ“) s ohledem na provedené změny a je zaměřen na:

- princip posuzování změn v objektu nebo zařízení oproti schválené bezpečnostní zprávě,
- zpracování zprávy o provedených změnách a jejich posouzení, obsahující
 - základní informace o objektu nebo zařízení,
 - seznam a popis změn vedoucích ke změnám v systému řízení bezpečnosti, technických změn, a skutečností a poznatků o bezpečnostních opatření, které byly provedeny nebo uplatněny v objektu nebo zařízení,
 - zhodnocení vlivu popsanych změn na bezpečnost provozu (změnu rizika, odpovídající bezpečnostní opatření a přijatelnost rizika), případně podrobné věcné a odborné zdůvodnění, proč nebyla provedena nebo nenastala potřeba provést aktualizaci bezpečnostní zprávy,
 - závěrečné shrnutí.

Posouzení BZ vychází ze změn uvedených ve změnových listech, které jsou její součástí.

Zákon ukládá provozovateli povinnost posoudit BZ v § 10 odstavec (4). Způsob tohoto posouzení podrobněji upravuje vyhláška č. 256/2006 Sb., o podrobnostech systému prevence závažných havárií. Povinnost krajskému úřadu schvalovat zprávu o posouzení BZ zákon ukládá v § 32 odstavec (1) písm. b). V případě změn uvedených v zákoně v § 16 je nutno provést do 3 měsíců aktualizaci BZ provozovatelem.

Je třeba zdůraznit skutečnost, že pro zpracování zprávy o posouzení nelze poskytnout detailní a univerzální metodický postup, neboť rozdílnost používaných technologií a činností, různá projekční a stavební řešení, rozdílná lokalizace objektu nebo zařízení v místě, rozdílné vlivy jiných objektů a zařízení v okolí a další proměnné faktory vytvářejí na různých místech a v různých podmínkách neopakovatelné specifické situace. Zpracovatel zprávy o posouzení musí vhodně využít znalost objektu nebo zařízení a spolu se znalostí legislativních požadavků a znalostí metod a postupů bezpečnostního inženýrství musí objektivně zohlednit všechny

významné aspekty změn v objektu nebo zařízení, popřípadě také změn v jejich okolí. Je nutné dostatečně podrobně rozpracovat ty části, které se vztahují k typu činnosti a technologii provozované v objektu nebo zařízení a to způsobem, který jasně a srozumitelně prokáže zajištění jejich bezpečného provozu po provedených změnách. Pokud k některé kapitole nejsou dostatečné informace, tato skutečnost se výslovně uvede ve zprávě o posouzení.

Hodnotitel zprávy o posouzení bude posuzovat komplexnost, přiměřenost a obsahovou hloubku zpracování jednotlivých částí a kapitol zprávy o posouzení vzhledem k identifikovaným zdrojům rizika a k zhodnocení jejich rizik. Zprávy o posouzení, které mají charakter pouhých sdělení bez průkazu a konkrétních údajů nutně zůstávají na úrovni neprověřitelného tvrzení a proto nemohou být krajským úřadem schváleny.

Čl. 2

Princip posuzování změn v objektu nebo zařízení

Během jednotlivých fází životního cyklu objektu nebo zařízení dochází po schválení BZ často k nejrůznějším změnám. Tyto změny mohou nastat v technologickém procesu, změnou druhu, popřípadě množství umístěných nebezpečných látek, změnami v systému řízení provozu i v systému řízení bezpečnosti. Všechny tyto změny je nutno posuzovat v závislosti na jejich vlivu na změnu bezpečnosti užívání objektu nebo zařízení. Za změny, které je nutno takto posuzovat jsou považovány hlavně: změny v systému řízení bezpečnosti, získání nových poznatků a technické změny v objektu nebo zařízení. Tento způsob hodnocení změn je nutno považovat za kontinuální proces, který v případě nutnosti vede k aktualizaci BZ nebo její části. Změny, které mohou být považovány za významné a jejichž posouzení často vede k závěru, že je nutno provést aktualizaci BZ, jsou následující:

- **změny v řízení bezpečnosti**, které mohou mít významný vliv na prevenci závažné havárie a omezení jejich následků na ochranu zdraví a životů lidí, hospodářské zvířata, životní prostředí a majetek,
- **nové poznatky** získané ze závažných havárií, které se staly u provozovatele nebo i na jiných obdobných zařízeních nebo objektech a také v případě, když je třeba uplatnit nové technické poznatky ve výrobních postupech nebo bezpečnostních opatřeních,
- **změny v provozu** objektu nebo zařízení, v množství a druhu umístěných nebezpečných látek, pokud tyto změny mohou mít významný dopad na charakter rizika a prevenci závažné havárie a omezení jejich následků na ochranu zdraví a životů lidí, hospodářské zvířata, životní prostředí a majetek.

Jako *významný vliv* se označuje jakákoliv změna, která mění podstatu rizika vzniku závažné havárie a vyžaduje změnu přijatých opatření. Významnost vlivu závisí na skutečnosti, zda změna:

- vede ke vzniku nového zdroje rizika,
- mění existující zdroje rizika,
- ovlivňuje systém řízení bezpečnosti, bezpečnostní opatření nebo opatření zmírňující následky, včetně vnějších havarijních plánů,
- má pozitivní vliv na úroveň rizika (např. snížení množství umístěných nebezpečných látek).

Jde o užití principu (ALARP - As Low As Reasonable Practicable), což představuje snižování rizika na takovou úroveň, jaká je prakticky (tj. technicky a ekonomicky) proveditelná.

Pokud hodnocené změny nevedou k nutnosti aktualizovat BZ nebo její části, jsou postupně zaznamenávány a záznamy použity při jejím prověření po 5 letech od jejího schválení.

Pokud se plánují změny ve výrobním procesu, je nutno provést posouzení jejich dopadu s patřičným předstihem, zvláště pokud tyto změny nevyžadují souhlasy vydávané ve stavebním řízením.

Čl. 3

Způsob prověřování změn

Základní předpoklad pro efektivní prověřování změn, které se vztahují k prevenci závažné havárie, je existence dobře zavedeného systému sledování změn. Pokud je systém sledování změn dobře a včas zaveden, bude schopen identifikovat změny, které mohou mít významný vliv na prevenci závažné havárie a omezení jejích následků na ochranu zdraví a životů lidí, hospodářské zvířata, životní prostředí a majetek.

Pokud byly identifikovány změny, které mohou mít takto významný vliv, je nutno provést prověření hodnocení rizika s cílem určit, zda hodnocení v existující BZ je platné a zda splňuje princip ALARP. Pokud ano, tak změny nejsou významné a není nutno provádět aktualizaci BZ z tohoto důvodu. V případě, že dojdeme k závěru, že aktualizace nebude prováděna, je nutné zaznamenat všechny detaily změn a výsledky tohoto prověření jako reference pro další prověřování.

Poznámka:

pro další informace o principu ALARP viz <http://www.hse.gov.uk/risk/theory/alarp.htm> - soubor doporučení britské HSE.

- Posouzení shody s právními předpisy v jednotlivých případech a použití správné praxe
- Návrh politiky a doporučení k rozumně proveditelnému snižování rizik
- Principy a směrnice na podporu HSE při posuzování, zda povinná osoba snížila riziko tak nízko jak bylo rozumně proveditelné
- Principy HSE pro analýzy nákladů a přínosů jako podpory rozhodování dle ALARP
- Kontrolní list analýz nákladů a přínosů
- ALARP „na první pohled“

Posouzení BZ po 5 letech ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o jejím schválení je mnohem podrobnější a rozsáhlejší než posuzování jednotlivých změn a provádí se v kontextu všech provedených změn, včetně změn v užívání okolního území. Během tohoto procesu je nutné posoudit, zda BZ je aktuální, tj.:

- splňuje požadavky zákona, popřípadě dalších právních předpisů,
- obsahuje minimálně informace podle vyhlášky č. 256/2006 Sb. a tyto informace jsou aktuální.

Během posouzení BZ je nutno zkontrolovat, zda byly v minulosti patřičně posouzeny všechny jednotlivé změny v systému řízení bezpečnosti, nová fakta a provedené úpravy, které mohou mít významný vliv na bezpečnost užívání objektu nebo zařízení, a které byly provedeny od posledního kompletního posouzení.

Pokud se zjistí, že některé změny nebyly posouzeny, je nutné je posoudit pro potřeby zprávy o posouzení. Dále je třeba prověřit, zda jednotlivé změny, které byly provedeny a samostatně vyhodnoceny jako nevýznamné, mohou být významné, pokud jsou posuzovány společně.

Pokud posouzení ukáže, že ve vzájemné spojitosti mají změny významný vliv, je nutno prověřit hodnocení rizika a v případě, že není splněn princip ALARP, je nutno provést novou analýzu a hodnocení rizika a aktualizaci BZ nebo její příslušné části.

Pokud nejsou k dispozici příslušné údaje k posuzování jednotlivých změn, provede se detailnější prověření hodnocení rizika v rámci posouzení celé BZ, prováděného 5 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o jejím schválení, s cílem zjistit, zda existující hodnocení rizika je platné a zda splňuje princip ALARP.

Čl. 4

Posouzení bezpečnostní zprávy

Hlavním důvodem pro posuzování BZ v rámci období 5 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o jejím schválení (dále jen „5ti leté posouzení“) je nutnost zjistit, zda je dokument aktuální. Aktualizace BZ nebo jejích částí se provede v případech, u kterých se prokáže, že provedené změny mají významný vliv na prevenci závažné havárie a omezení jejích následků na ochranu zdraví a životů lidí, hospodářské zvířata, životní prostředí a majetek.

Do zprávy o posouzení se uvede:

- popis změn provedených v objektu nebo zařízení a jejich důvod (změny v řízení bezpečnosti, nová fakta nebo technologické úpravy),
- zhodnocení vlivu těchto změn na rizika, systém řízení bezpečnosti a opatření ke zmírnění následků v objektu nebo zařízení, nebo mimo objekt,
- prokazatelnost, že riziko po provedených změnách splňuje princip ALARP.

Seznam a popis změn (část II přílohy č. 4 k vyhlášce č. 256/2006 Sb.), které vedly k dřívější aktualizaci BZ, je možno s odkazem na tento dokument provést obecněji bez uvedení všech detailů obsažených v aktualizaci příslušné části BZ.

Pokud byla BZ schvalována po částech, musí být každá část posuzována v době nejpozději do 5 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o jejím schválení. V posouzení poslední schválené části je třeba shrnout, zda jednotlivé posuzované části jako celek splňují povinnosti uvedené v § 10 zákona a obsahují všechny náležitosti vyžadované podle vyhlášky č. 256/2006 Sb.

Pokud v období 5 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o schválení BZ byla provedena konsolidace BZ, tj. začlenění dílčích aktualizací nebo rozšíření jejího původního obsahu, je nutno vycházet z faktu, že i když byly aktualizace, které se spojily do konsolidovaného vydání dříve individuálně posouzeny a schváleny, tato konsolidace sama o sobě nenahrazuje posouzení BZ ve smyslu zákona. Je proto nutné pečlivě rozlišit mezi materiálem pouze konsolidovaným a materiálem skutečně posouzeným, aby se posuzování dříve posouzeného neopakovalo a naopak.

Pokud předchozí zprávy o posouzení byly schváleny a jsou předloženy detaily dalších změn stejného charakteru, je možno provést pouze stručné zhodnocení.

Pokud bylo provedeno posouzení BZ v období 5 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o jejím schválení a byl učiněn závěr, že není nutno provádět aktualizaci BZ, je nutno tento fakt konstatovat v závěru zprávy o posouzení a tento závěr zdůvodnit:

- podrobným popisem jak bylo posouzení BZ provedeno s možností kontroly jeho závěrů,
- popisem systému řízení změn, jak byl uplatněn a jaké jsou jeho výsledky.

Provozovatelé se zavedeným systémem řízení jakosti, bezpečnosti nebo ochrany životního prostředí mohou provést celkové posouzení BZ kdykoliv v období do 5 let, např. v rámci prověření, kontroly nebo auditu těchto systémů (vyhláška č. 256/2006 příloha č. 2, část III, odstavec 7).

Pokud se při tomto posouzení dojde k závěrům, že není třeba provádět aktualizaci BZ, je možné zaslat výsledky posouzení ve formě písemné zprávy krajskému úřadu. V případě, že tento dokument bude obsahovat náležitosti vyžadované ve výše uvedené vyhlášce, je možné ho považovat za zprávu o posouzení BZ.

Pokud posouzení BZ prokáže, že změny mají za následek změny v dopadech mimo objekt a mají dopad na zónu havarijního plánování (vnější havarijní plán), je nutno poskytnout krajskému úřadu tyto detailní informace pro potřeby aktualizace vnějšího havarijního plánu.

Pokud objekt nebo zařízení patří mezi takové, které krajský úřad určil na základě § 6 odst. 1 zákona (uplatňuje se domino efekt), je nezbytné informovat okolní provozovatele o změnách, které mohou změnit riziko závažné havárie u jejich objektů nebo zařízení.

Pokud ze změny u provozovatele vyplývá nutnost změnit informace poskytnuté veřejnosti podle zákona, je nezbytné provést jejich aktualizaci.

Pokud 5 ti leté posouzení ukáže, že je třeba provést aktualizaci BZ, musí se tato aktualizace provést v zákonné lhůtě po ukončeném posouzení BZ.

Čl. 5

Termín zaslání zprávy o posouzení a její schválení krajským úřadem

Zpráva o posouzení se zasílá krajskému úřadu (§ 10 odstavec 5 zákona) tak, aby byla doručena před tímto datem.

Hodnocení zprávy o posouzení krajským úřadem bude provedeno stejným způsobem, jako byla posuzována BZ. Krajský úřad zasílá zprávu o posouzení na Ministerstvo životního prostředí spolu s kopií schválené BZ.

Pokud je ze strany krajského úřadu nejasnost v předané zprávě o posouzení, bude provozovatel vyzván k poskytnutí doplňujících údajů, včetně požadavku na provedení konsolidace BZ ve struktuře v souladu s platnou vyhláškou a odpovídajícím rozsahu.

Výsledek hodnocení zprávy o posouzení bude provozovateli zaslán formou rozhodnutí krajského úřadu o schválení zprávy o posouzení a to i v případě, že provozovatel ve zprávě o posouzení uvedl, že BZ prověřil a její aktualizace není nutná. Alternativou k předešlému odstavci je v rozhodnutí uvést požadavek a termín případné konsolidace struktury a obsahu BZ ve shodě s platnou vyhláškou.

Datum nabytí právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o posouzení je datum pro stanovení dalšího 5 ti letého období, po jehož uplynutí bude provedeno další posouzení BZ.

Čl. 6

Tento metodický pokyn nabývá účinnosti dne 1. září 2007.

V Praze dne 20. července 2007

Ing. Pavel Forint, v.r.
ředitel odboru environmentálních rizik